

El Conjunt Romànic de la Vall de Boí

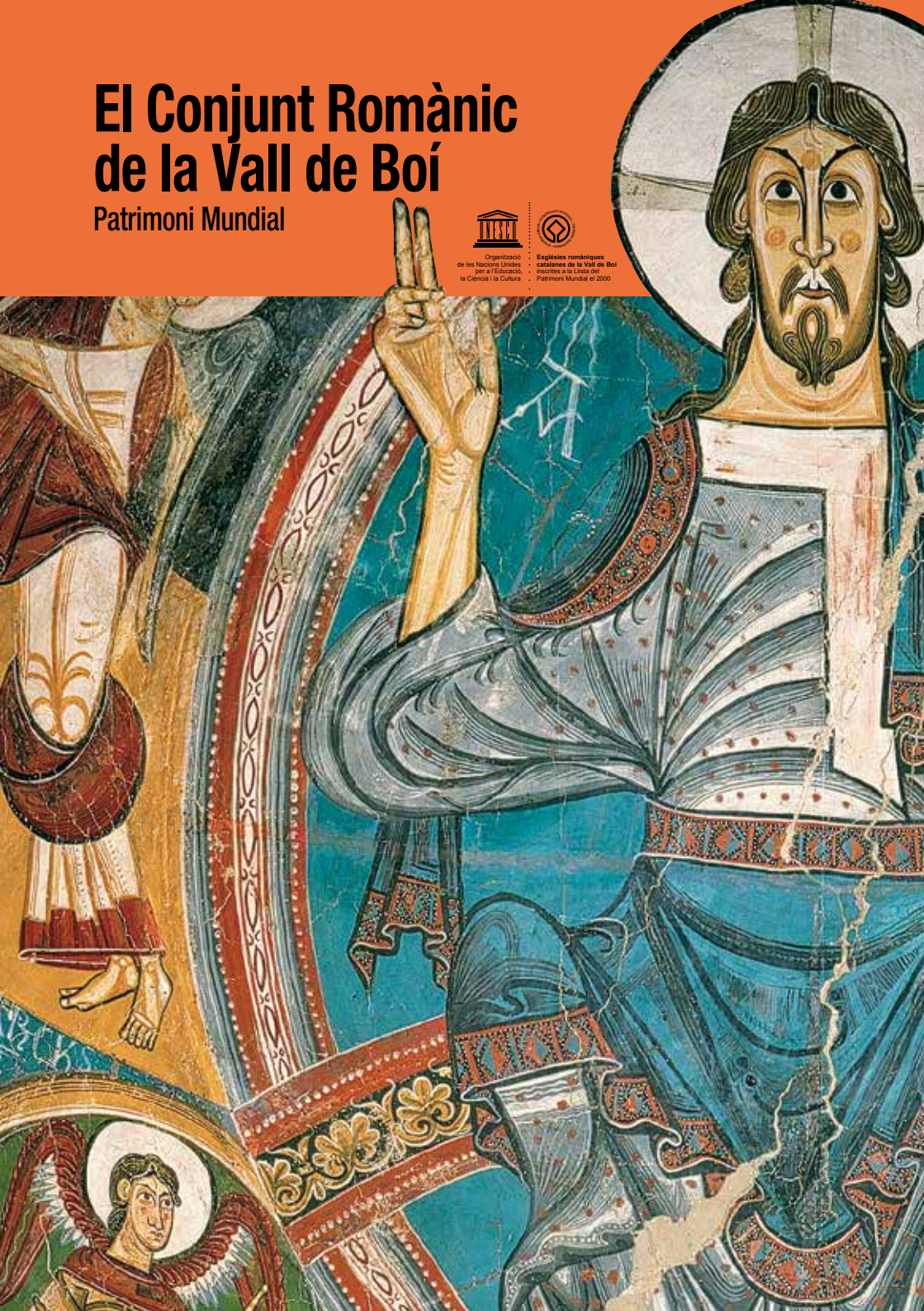
Patrimoni Mundial

Organització
de les Nacions Unides
per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

Esglésies romàniques
catalanes de la Vall de Boí
inscrites a la Llista del
Patrimoni Mundial el 2000

Una mica d'història

A partir del segle IX a la vessant sud dels Pirineus el territori s'organitza en comtats dependents del regne Franc, dins la Marca Hispànica. Durant el segle X els comtats catalans aniran desvinculant-se progressivament de l'Imperi Carolingi fins a aconseguir la independència política i religiosa.

La Vall de Boí formava part d'un d'aquests comtats: el de Pallars-Ribagorça, adscrit a la casa de Tolosa fins a finals del s.IX. Amb la independència del comtat s'inicia un complex procés de control polític i religiós del territori que acaba amb la divisió del comtat originari en tres nous comtats independents: Ribagorça, Pallars Jussà i Pallars Sobirà i amb la creació d'una nova diòcesi: El bisbat de Roda.

La Vall de Boí és al mig d'aquest procés. En la primera divisió territorial havia restat dins el territori de la Ribagorça, però, a partir del 1025, passa a formar part del Pallars Jussà, i durant bona part del s.XI es veu immersa en les lluites comtals entre els dos Pallars.

Paral·lelament, a mitjans del s.X, les esglésies de la vall que, originàriament, eren del bisbat d'Urgell passen a dependre del bisbat de Roda. La creació d'aquesta nova diòcesi inicià un període de disputes entre els dos bisbats. La Vall de Boí també és al mig d'aquest conflicte tal com ho demostra l'acta de consagració que Ramon Guillem, bisbe de Roda Barbastre, fa pintar en una columna de Sant Climent de Taüll l'any 1123 com a mostra de control del territori.

Pocs anys després, el 1140, es signa la concòrdia entre els dos bisbats. La majoria de les parròquies de la Vall de Boí s'adscriuen al bisbat d'Urgell, només l'Assumpció de Còll restarà depenent de Roda Barbastre.

Conjuntament a tot aquest procés de reestructuració territorial es va configurant un nou ordre social: el feudalisme. Els pagesos perden la seva llibertat i queden lligats a la terra sota el domini dels senyors feudals que es beneficien de les lluites comtals i del procés de feudalització per augmentar les seves possessions i el seu poder.

A la Vall de Boí aquests senyors són els Erill. Des d'Erillcastell, el seu lloc d'origen, inicien a finals del s.XI una ràpida ascensió social, participant en les campanyes de repoblament i de reconquesta sota les ordres d'Alfons el Bataller, rei d'Aragó.

Això és a l'inici del s.XII, just abans de la consagració de Sant Climent i Santa Maria de Taüll. Els senyors d'Erill utilitzen els recursos obtinguts dels botins de guerra per promocionar la construcció de les esglésies de la Vall de Boí, una manera de mostrar el seu poder i d'adquirir prestigi social.

Els protagonistes

Ramon Guillem, el bisbe

Originari del sud de França fou prior de Sant Serni de Tolosa abans de ser nomenat per Alfons el Bataller com a Bisbe de Roda-Barbastre des d'on va desenvolupar una activitat pastoral intensa, sobretot pel que fa a la consagració d'esglésies.

Fou confessor del rei d'Aragó i va mantenir estretes relacions amb els senyors d'Erill.

Els seus viatges a França i Itàlia el posen en contacte amb els millors artistes del moment.

Els Erill, els senyors feudals

Originaris d'Erillcastell les seves possessions s'estenien per les valls de Boí, Barravés, Llevata i Sas

Participen amb Alfons el Bataller en la reconquesta de Barbastre (1101), Tudela, Daroca i Saragossa (1118) i Calatayud (1120) i en el repoblament de nous dominis en les terres de ponent (Alfarràs, Almenar, Fraga, etc.)

Són els promotors de bona part de les esglésies de la Vall de Boí.

El dia a dia

Els diferents pobles de la Vall de Boí, amb els seus corresponents termes, apareixen documentats des del s.XI. Aquests nuclis de població estaven formats per agrupacions de famílies pageses, que s'establien generalment en llocs enlairats i solans per facilitar la defensa i el millor aprofitament de les terres pròpies i comunals, així com l'accés a les pastures d'alta muntanya i els boscos.

Els habitatges eren estructures senzilles, amb un foc, molts cops d'un sol espai compartit per les persones i els animals. Si es disposava d'un segon pis, s'utilitzava per dormir, guardar aliments i farratge.

La vida quotidiana s'organitzava en funció de la llum del sol seguint la concepció cíclica del temps, els treballs i les festes s'adequaven al calendari agrícola. Gran part de la dieta bàsica estava formada de cereals, vi i pomes.

El conjunt romànic de la Vall de Boí

El conjunt romànic de la Vall de Boí està format per les esglésies de Sant Climent i Santa Maria de Taüll, Sant Joan de Boí, Santa Eulàlia d'Erill la Vall, Sant Feliu de Barruera, la Nativitat de Durro, Santa Maria de Cardet, l'Assumpció de Còll i l'ermita de Sant Quirc de Durro.

Una de les seves característiques principals és la unitat d'estil arquitectònic. Són construccions dutes a terme durant els segles XI i XII seguint els models provinents del nord d'Itàlia, el romànic llobard, que es caracteritza per la funcionalitat de les seves construccions, l'acurat treball de la pedra, els esvelts campanars de torre, i la decoració exterior d'arquets cecs i bandes llobardes.

Les esglésies romàniques de la Vall de Boí són el reflex artístic d'una societat estructurada entorn de les jerarquies eclesiàstiques i senyoriales, personificades en aquest cas en els senyors d'Erill i el bisbat de Roda d'Isàbena, promotors dels temples de la Vall. Dintre d'aquesta societat medieval, l'església complia, no només una funció religiosa, sinó que també tenia un important paper social, com a lloc de reunió i refugi del poble. En el cas de la Vall de Boí, aquesta funció social dels temples s'evidencia en la utilització dels seus esvelts campanars de torre com a elements de comunicació i vigilància.

Cal destacar els conjunts de pintura mural que albergaven les esglésies de Sant Climent i Santa Maria de Taüll i Sant Joan de Boí, actualment conservats al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), així com totes les talles produïdes pel Taller d'Erill, a destacar el Davallament de Santa Eulàlia d'Erill la Vall.

El Romànic de la Vall de Boí és excepcional per la concentració en un espai reduït d'un nombre tan elevat d'esglésies d'un mateix estil arquitectònic, conservat al llarg del temps amb poques modificacions que hagin alterat significativament la seva concepció inicial.

Tècniques i materials

L'arquitectura romànica a Catalunya

El romànic neix al voltant de l'any 1.000 al nord d'Itàlia i s'estén ràpidament per tot Europa. És el primer moviment artístic internacional amb unitat estilística, tot i les variants locals.

A Catalunya, el nou estil artístic arriba de la mà de l'abat Oliba que, des de Ripoll, Cuixà i Vic, és el gran impulsor de la renovació arquitectònica que viuran els comtats catalans durant el s.XI.

El primer romànic recull components procedents del món clàssic, la tradició local i les formes llombardes arribades amb els mestres d'obra itinerants. Les construccions són funcionals i austeres, amb l'única decoració exterior d'arquets cecs i bandes llombardes, amb murs gruixuts capaços d'aguantar el pes de les voltes de canó. Les obertures són escasses i les naus generalment separades per columnes o pilars units per arcs de mig punt.

Durant el s. XII les millores tècniques mostren el perfeccionament del treball de la pedra. Els recursos arquitectònics es diversifiquen i s'afegeixen més elements escultòrics en la decoració.

En el s.XIII les formes romàniques comencen a conviure amb l'arribada del gòtic, tal com veïem en les construccions de "l'escola de Lleida".

La construcció

Les esglésies es construeixen amb materials locals: pedra, calç, fusta i pissarra. La pedra treballada en forma de carreu i unida amb el morter de calç per fer els murs i les voltes. Les bigues de fusta i les lloses de pissarra s'utilitzen per fer les cobertes.

La pintura al fresc

Al mur, s'hi aplica el morter de calç preparat amb sorra, calç i aigua. Per sobre es realitza el dibuix preparatori o sinòpia; i, amb el morter encara fresc, s'apliquen els pigments de color diluïts amb aigua.

La pintura al tremp

S'utilitza per pintar sobre de la fusta o fer els retocs finals de la pintura mural. En aquest cas, els pigments es barregen amb rovell d'ou.

El redescobriment del romànic

L'interès pel món medieval a Catalunya s'inicia al segle XIX amb els viatges històrico-literaris i el moviment cultural de la Renaixença, seguint la tendència que es va iniciar a tot Europa amb el romanticisme. A finals del s.XIX es comencen a organitzar les primeres exposicions d'art romànic i gòtic i es creen els primers museus i col·leccions.

Amb la voluntat de conèixer i estudiar els monuments romànics del país, l'any 1907 l'Institut d'Estudis Catalans organitza la "Missió arqueològico-jurídica a la ratlla d'Aragó".

Durant el mes de setembre visiten la Vall de Boí, recorren els seus pobles i "descobreixen" les esglésies i les pintures murals que s'hi conservaven.

Les fotografies, els dibuixos i els plànols que fan en aquest viatge seran la base de les posteriors publicacions de l'Institut. L'any 1911 s'edita el quart fascicle de l'obra "Les pintures murals romàniques" que recollia, entre d'altres, els tres conjunts de la Vall de Boi.

Pocs anys més tard, l'estiu de 1919, la Junta de Museus descobreix la compra i arrancament dels frescos de Santa Maria de Mur (Pallars Jussà), però no pot frenar la seva venda al museu de Boston, a causa de la manca de lleis de protecció del patrimoni. Per evitar que aquests fets tan greus es tornin a repetir, s'organitza la campanya d'arrancament de les pintures murals romàniques del Pirineu català per conservar-les al Museu d'Art i Arqueologia de Barcelona. Els primers arrancaments s'inicien a la Vall de Boi al desembre de 1919. L'any 1924 es van inaugurar les col·leccions d'art romànic a la Ciutadella.

Strappo

L'*strappo* és el nom amb el qual es coneix la tècnica d'arrancament de les pintures murals.

Es comença aplicant sobre la pintura mural diverses capes de tela mullades amb cola orgànica soluble a l'aigua.

Quan les teles estan seques, s'arranquen del mur amb escarpra i martell. Junt amb la tela, salta la capa pictòrica.

S'embalen les teles i es traslladen al museu, on es fa el traspàs de les pintures a un nou suport. Es dilueix la cola orgànica amb aigua calenta per tal de separar les teles de la capa pictòrica, com un adhesiu.

Protecció i reconeixement

El primer reconeixement institucional del valor històric i artístic de les esglésies de la Vall de Boí el van rebre les esglésies de Sant Climent i Santa Maria de Taüll l'any 1931 en ser declarades Monumento Histórico Artístico. Al 1962 la declaració es fa extensiva a les esglésies de Sant Joan de Boí i Santa Eulàlia d'Erill la Vall.

L'any 1992 la Generalitat de Catalunya declara Bé d'Interès Cultural tot el conjunt d'esglésies romàniques de la Vall de Boí i el 1994 engega el seu programa de restauració.

El 30 de novembre de l'any 2000 el comitè del Patrimoni Mundial de la UNESCO aprova la inscripció de les "Esglésies romàniques catalanes de la Vall de Boí" a la llista del Patrimoni Mundial en base a dos criteris universals excepcionals:

Criteri (ii): L'important desenvolupament de l'art i de l'arquitectura romànica de les esglésies de la Vall de Boí és el testimoni dels profunds intercanvis interculturals a l'Europa medieval i en particular a través de la barrera muntanyosa dels Pirineus.

Criteri (iv): Les esglésies de la Vall de Boí són un exemple particularment pur i homogeni de l'art romànic en un paisatge rural mantingut pràcticament intacte.

Els protagonistes

**Josep Puig i Cadafalch
(1867-1956)**

Arquitecte, historiador de l'art i polític, va dirigir l'expedició científica de redescobriment del romànic de l'Institut d'Estudis Catalans.

Conjuntament amb els arquitectes Antoni de Falguera i Josep Goday publiquen l'obra de referència "L'arquitectura romànica a Catalunya".

Franco Steffanoni

Restaurador de l'escola de Bergamo, amb els seus col·laboradors Arturo Dalmati i Arturo Cividini van realitzar els arrancaments de les pintures romàniques de les esglésies del Pirineu català.

Sant Climent de Taüll

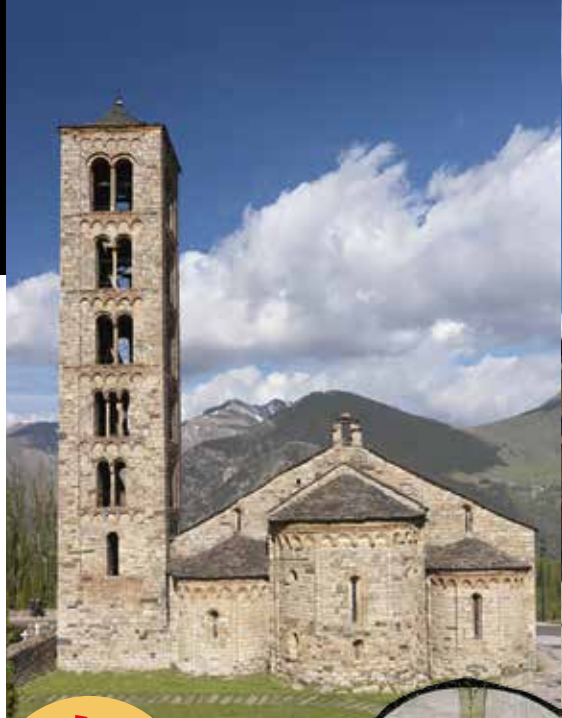
Consagrada el 10 desembre de 1123 per Ramon Guillem, bisbe de Roda-Barbastre, l'església de Sant Climent de Taüll s'aixeca sobre un temple del segle XI.

És el prototip d'església romànica de **planta basilical**, amb les tres naus separades per columnes i coberta de fusta a dos aigües, **capçalera** amb tres absis i esvelt campanar de torre.

La imatge del **Crist en Majestat** de Taüll ha estat la imatge emblemàtica més utilitzada per representar el romànic català. L'original es conserva actualment al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

A l'església s'han recuperat recentment importants fragments de pintura original romànica conservats in situ i s'ha implementat un nou projecte museogràfic que inclou la projecció mitjançant vídeo mapping de les pintures de l'absis major. Aquest mitjà innovador aprofita les possibilitats tècniques de reproducció virtual del vídeo mapping per mostrar-nos com seria l'església al s.XII, presentant les pintures integrades en la pròpia arquitectura de l'edifici.

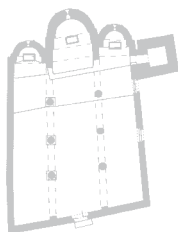
Tres talles romàniques completen el conjunt de béns mobles conservats a l'interior del temple.

Fixa't-hi!

Pintura mural original: Caim matant a Abel

s. XI	s. XII	1919/1923	Inicis anys 70	2000/2001	2013
Primer moment constructiu	Consagració de l'església	Arrancament de les pintures	Primera restauració	Segona restauració Descobriment de noves pintures	Restauració, noves pintures i nova museografia

Santa Maria de Taüll

Fixa't-hi !

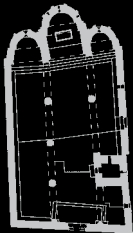
Pintura mural exterior a la cara nord del campanar

L'església de Santa Maria es consagra l'11 de desembre de 1123, un dia després de Sant Climent, fet que mostra la importància dels recursos que els senyors d'Erill destinen a la Vall de Boí a principis del segle XII.

Situada al centre del poble, és l'única església de la vall que sembla generar l'assentament de la població al seu voltant.

La major part del conjunt de pintures murals romàniques del seu interior es van arrencar i traslladar a Barcelona entre els anys 1919 i 1923, com les de la resta de la Vall de Boí. Actualment a l'església es poden veure les reproduccions de l'absis central i del mur sud. L'absis central està presidit per l'escena de l'**Epifania**, amb el Nen Jesús assegut a la falda de la Mare de Déu i els Reis Mags en actitud d'ofrena. En el mur sud destaca l'escena dels Reis Mags adorant el nen Jesús i visitant a Herodes.

s. XI	s. XII	s. XVIII	1919/1923	1960	1971	2013
Primer moment constructiu	Consagració de l'església	Reformes barroques	Primer arrancament de pintures	Segon arrancament de pintures	Últims arrancaments i restauració	Instal·lació de la còpia de les pintures del mur sud

Sant Joan de Boí

Sant Joan de Boí és l'església que conserva més elements arquitectònics del primer moment constructiu que es produeix a la Vall de Boí al s.XI.

De planta basilical (com Sant Climent i Santa Maria), a Sant Joan de Boí destaca el conjunt de pintures murals que es van trobar decorant l'interior de les naus amb escenes com *La Lapidació de Sant Esteve*, *Els Joglars* o *El Bestiari*.

En la darrera restauració es va voler donar a l'església un aspecte el més similar possible a com seria al s.XII; per això, es va arrebossar l'interior i es va fer còpia de tots els fragments de pintura mural conservats actualment al MNAC.

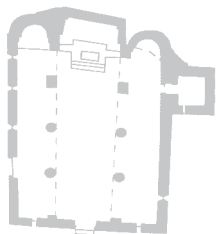
Aquí és on millor podem entendre quina funció complien les pintures i quin era l'aspecte original d'aquestes esglésies.

Fixa't-hi!

Còpia dels grafitis al costat de la porta de la façana nord

s.XI	s.XII	s.XVI - s.XIX	1920/1923	1976/1978	1997/1998
Primer moment constructiu	Reforma del campanar	Reformes varies que afecta l'aspecte original	Primer arrancament de pintures	Segon arrancament i restauració	Restauració i còpia de les pintures

Santa Eulàlia d'Erill la Vall

A Santa Eulàlia trobem un dels millors campanars de la vall, una esvelta torre de planta quadrada i sis pisos d'alçada amb la decoració pròpia del romànic llombard: els **arquets cecs** i els **frisos de dent de serra**.

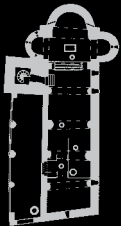
Alineat amb el de Sant Joan de Boí i el de Sant Climent de Taüll, el campanar complia la funció de comunicació i vigilància del territori.

A l'interior de l'església podem veure una còpia del grup escultòric del **Davallament de la Creu**, l'únic que es conserva sencer del Taller d'Erill. Els originals es troben repartits entre dos museus: el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu Episcopal de Vic.

Fixa't-hi !

Un dels lladres traient la llengua

s. XI

s. XII

Anys 60

1994/1997

Primer moment constructiu

Ampliació de la nau i construcció del campanar i porxo

Caiguda accidental de la volta i façana i reconstrucció

Restauració del campanar

Excavacions arqueològiques i restauració

La Nativitat de Durro

La monumentalitat de l'església de la Nativitat dona testimoni de la importància del poble de Durro a l'Edat Mitjana. Hi destaquen les grans proporcions de la nau, el campanar, la **portada** esculpida i el **porxo**.

Entre els segles XVI i XVIII el temple romànic va ser remodelat en diverses ocasions. Aquestes transformacions van aportar al temple nous espais com les dues capelles gòtiques o la **sagristia** barroca.

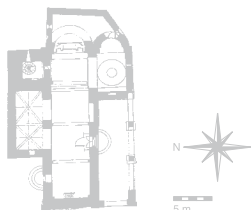
A l'interior de l'església s'exposa la imatge romànica de Nicodem, que originàriament formava part d'un conjunt del **Davallament de la Creu**.

Fixa't-hi!

Planxa del pany decorat amb figures

s.XII	s.XVI - s.XVII	s.XVIII	1983	1993	2000/2002
Primer moment constructiu	S'obren dues capelles al lateral	Reformes a la capçalera i el porxo	Restauració de les cobertes eliminant capella	Restauració del campanar	Darrera restauració

Sant Quirc de Durro

L'ermita de Sant Quirc se situa en un marc privilegiat, a la muntanya de Durro i a una altitud de 1.500 metres. El seu emplaçament no és aleatori, sinó que es tracta d'una marca territorial vinculada a l'espai social treballat per la comunitat i a la tradició d'origen pagà de córrer falles.

És un edifici del s.XII, de dimensions reduïdes i amb aportacions barroques.

En el seu interior veiem la convivència harmònica de diferents moments artístics amb la còpia del **frontal d'altar** romànic, la imatge d'estil gòtic de Sant Quirc i Santa Julita i el retaule barroc.

Fixa't-hi !

Representació dels martiris dels sants

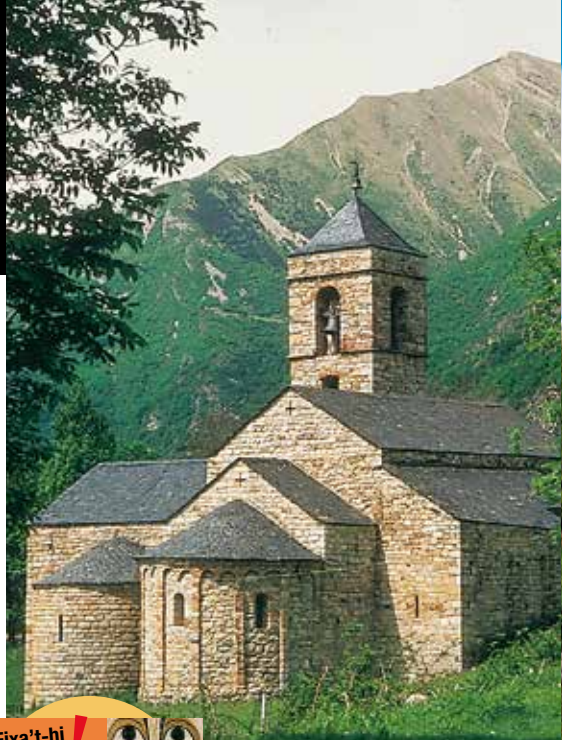
s.XII	s.XVII - s.XVIII	1996
Primer moment constructiu	S'incorpora la volta de la nau i el campanar d'espadanya	Restauració

Sant Feliu de Barruera

A Sant Feliu de Barruera hi trobem elements arquitectònics dels dos grans moments constructius presents a la Vall de Boí: els segles XI i XII.

Les diferències constructives de cada segle es fan evidents en els dos absis que conserva l'església: l'absis del s.XI, decorat amb arquets cecs, **bandes llombardes** i amb un **aparell** irregular ben diferent dels **carreus** de l'absis del s.XII.

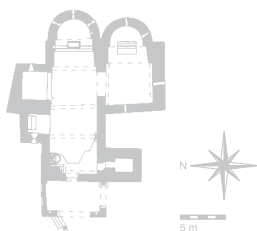
Les remodelacions de l'església i els béns mobles que es conserven a l'interior ens mostren com els temples de la vall es van adaptant als gustos i a les necessitats de la comunitat que els ha utilitzat des del segle XII fins als nostres dies sense interrupció.

Fixa't-hi!

Cap de toro del forrellat

s.XI	s.XII		s.XVII - s.XVIII	Anys 70
Primer moment constructiu	Nau, braç del creuer i base del campanar	Dues noves capelles, reforma del campanar i la porta	Aportacions barroques	Restauració i eliminació elements barrocs

Santa Maria de Cardet

Santa Maria de Cardet conserva un dels absis més espectaculars de la vall. El temple es va construir sobre el fort pendent de la muntanya, aprofitant el desnivell del terreny per construir una petita **cripta** a l'interior, l'única de tot el conjunt.

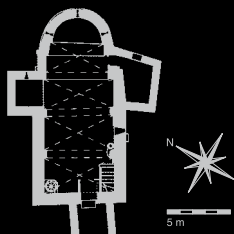
A diferència de la resta d'esglésies de la vall, aquí el campanar és d'**espadanya**, fruit de les transformacions barroques que tingué el temple.

En la darrera restauració s'ha volgut mantenir l'interior de l'església tal i com era a principis del s.XX.

Fixa't-hi !

Cap esculpit a sota d'un dels arquets cecs de l'absis

s.XI - s.XII	s.XII - s.XIII	s.XVII - s.XVIII	2005/2006
Primer moment constructiu	Esfondrament de la nau i reformes diverses	Reformes barroques donant-li l'aspecte actual	Restauració

L'Assumpció de Còll

L'església de l'Assumpció de Còll té característiques pròpies que la diferencien de les altres esglésies de la vall: els materials de construcció, la mida dels carreus o els elements decoratius de la **portada**, la part més interessant del temple. A destacar el **Crismó** i els capitells esculpits amb representacions de lluites entre homes i animals.

Com en d'altres esglésies de la vall, custodiant l'entrada al temple trobem un forrellat de ferro forjat de tipologia romànica amb el passador acabat en cap d'animal.

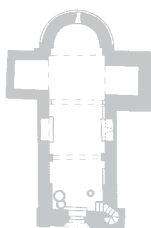
A l'interior de l'església encara es conserven les tres piques romàniques: la pica baptismal, la pica de l'aigua beneïda i la pica de l'oli.

Fixa't-hi!

Capitell esculpit

s.XII

Primer moment constructiu

S'obre una capella lateral al mur nord

Reformes de factura gòtica al campanar

Anys 70

Reconstrucció de la coberta

Vocabulari

Absis: Part de l'església generalment de forma semicircular, on se situa l'altar.

Arc de mig punt: Arc semicircular.

Aparell: Manera en què es disposen les pedres que constitueixen un mur.

Arquets cecs: Petits arcs ornamentals aplicats al mur.

Bandes llombardes: Faixes verticals estretes que divideixen els paraments del mur, unides a la part superior per arcs cecs.

Bestiari: Tractat d'història natural sobre animals, reals o fantàstics, amb un sentit al·legòric. En el món medieval, es refereix a les representacions de tipus zoomòrfic, que sovint prenen un sentit simbòlic o moralitzant.

Campanar d'espadanya: Campanar format per l'elevació del mur de la façana amb obertures per les campanes.

Campanar de torre: Campanar format per una estructura prismàtica amb obertures.

Capçalera: Extrem de la nau de l'església on es celebra el culte.

Carreus: Pedra tallada i polida que s'utilitza per construir un mur.

Cripta: Capella situada sota l'altar major on se solien conservar les relíquies.

Crismó: Símbol del Crist format per les dues primeres lletres (X-ji-, P-ro-) del nom grec Xrestos.

Crist en Majestat: Representació del Déu totpoderós: el Crist entronitzat beneït amb la mà dreta i sostenint el llibre amb l'esquerra.

Davallament de la Creu: Escena que representa el moment en què Josep d'Arimatea i Nicodem baixen a Jesucrist de la Creu després de la seva mort.

Epifania: Adoració del Reis Mags d'Orient a Jesús.

Fris de dents de serra: Franja horitzontal de formes dentades esculpida en el mur.

Frontal d'altar: estructura rectangular que se situava davant de l'altar, generalment de fusta i decorat amb policromia i/o aplicacions de talla.

Planta basilical: Perímetre rectangular que acaba en un dels extrems amb una o tres formes semicirculars (absis). Tipologia derivada de la planta de la basílica romana.

Portada: Porta decorada.

Porxo: Espai exterior adossat a una façana, amb obertures laterals i cobert superiorment. Protegeix l'entrada a l'església.

Sagristia: Espai destinat a la preparació de la missa; a més, és on es guarda la indumentària i l'orfebreria litúrgica.

Volta de canó: Estructura de forma semicilíndrica que cobreix l'espai entre dos murs paral·lels.

Bibliografia recomanada

AA.VV. *La Vall de Boí, Mil anys d'art romànic*, Editorial Llibres de Matricula, 2009. Coordinació científica: Centre del Romànic de la Vall de Boí.

Catalunya Romànica, vol. XVI, Ribagorça. Enciclopèdia Catalana, 1996.

Catalunya Romànica, Guies Comarcals, num. 7, La Ribagorça, Editorial Pòrtic, 2000.

Castiñeras Manuel; Camps, Jordi. *El romànic a les col·leccions del MNAC*, Editorial Lunweg, 2008.

Informació pràctica

Centre del Romànic de la Vall de Boí

C/ del Batalló,5 - 25528 Erill la Vall
Tel. 973 69 67 15 - Fax. 973 69 67 14
info@centreromanic.com
www.centreromanic.com

El Centre del Romànic de la Vall de Boí és l'entitat encarregada de la gestió de tot aquest conjunt romànic. L'obertura al públic de les esglésies, el servei de visites guiades i l'atenció als visitants són les principals funcions del Centre.

Us recomanem el nostre servei de visites guiades amb guies especialistes en la interpretació del patrimoni.

També podeu visitar les esglésies pel vostre compte.

Esglésies obertes al públic:

Sant Climent de Taüll, Santa Maria de Taüll, Sant Joan de Boí, Santa Eulàlia d'Erill la Vall, Sant Feliu de Barruera, la Nativitat de Durro i Santa Maria de Cardet.

Consulteu horaris al Centre del Romànic de la Vall de Boí.

No tot és romànic

La Vall de Boí us ofereix moltes més possibilitats:

El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, el balneari de Caldes de Boí, l'estació d'esquí de Boí Taüll Resort, rutes de senderisme, esports d'aventura, gastronomia, etc.

Per planificar la vostra estada a la vall podeu informar-vos de tots els serveis a:

Patronat Vall de Boí

Passeig de Sant Feliu, 43
25527 Barruera
Tel. 973 69 40 00
Fax. 973 69 41 21
vallboi@vallboi.com
www.vallboi.com

El conjunt romànic de la Vall de Boí

Organització
de les Nacions Unides
per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

• **Esglésies romàniques
catalanes de la Vall de Boí**
• inscrites a la Llista del
Patrimoni Mundial el 2000

CRVB

Centre del Romànic de la Vall de Boí

C/ del Batalló,5 - 25528 Erill la Vall
Tel. 973 69 67 15 - Fax. 973 69 67 14
info@centreromantic.com

www.centreromantic.com

Fotos: Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida, Josep M. Fabregat,
Josep Barbero, Nano Cañas, Imagen M.A.S.
Servei de Restauració de Béns Mobles (Autor: Carles Aymeric)
Fotos blanc i negre: Institut Amatller d'Art Hispànic. Archivo Mas

